

Estland

Samenvatting

Het Estse herstel- en veerkrachtplan (*Recovery and Resilience plan; RRP*) is onderverdeeld in zes componenten die bestaan uit 41 maatregelen, opgesplitst in 16 hervormingen en 25 investeringen. Van de middelen zal 42% worden besteed aan klimaatdoelen en 22% aan de digitale transitie. Het plan voldoet volgens de Europese Commissie (de Commissie) aan het *do no significant harm*-vereiste. De grootste bestedingen vinden plaats ten behoeve van het vergroenen van bedrijven (220 miljoen euro) en het versterken en beveiligen van de digitale infrastructuur van de overheid ten behoeve van de publieke dienstverlening (122 miljoen euro). Belangrijke hervormingen liggen op het gebied van gezondheidszorg, het sociale vangnet en het stimuleren van het opwekken van duurzame energie. Het Estse plan omvat in totaal € 969 miljoen aan subsidies. Estland vraagt geen leningen aan.

Aansluiting op landspecifieke aanbevelingen

De uitdagingen zoals geïdentificeerd in de landspecifieke aanbevelingen van 2019 en 2020 beslaan de volgende terreinen: groene en digitale transitie, het gezondheidszorgsysteem en het sociale vangnet, onderwijs en training, het verbeteren van de innovatiekracht, productiviteit en concurrentiekracht van Estse bedrijven en het bestrijden van witwaspraktijken.

Om de veerkracht en toegankelijkheid van het gezondheidszorgstelsel te verbeteren wordt geïnvesteerd in een nieuw modern gebouw op de *Northern Estonia Medical Campus* (ca. 29% van alle middelen in het plan) ten behoeve van sterk specialiseerde zorg alsook in helikopters om voldoende adequate zorg te waarborgen en landelijke gebieden in het dun bevolkte Estland snel te bedienen. De eerstelijnszorg wordt hervormd via extra bevoegdheden voor verpleegkundigen en digitale consultaties. Het tekort aan gezondheidswerkers wordt aangepakt via extra opleidingsplaatsen en betere beloningen in geïsoleerde gebieden. De Commissie twijfelt of deze aanpak ambitieus genoeg is.

Ten behoeve van de decarbonisatie van de economie en de groene transitie omvat het herstelplan maatregelen voor het schoon en efficiënt produceren en gebruiken van energie en duurzaam vervoer. In het *National Development Plan of the Energy Sector* zullen doelstellingen worden opgenomen voor de afbouw van elektriciteitsproductie uit olieschalie, waarover een politiek akkoord bestaat om deze in 2035 te hebben beëindigd, en het opwekken van duurzame energie. Het systeem van vergunningen voor productie van duurzame energie wordt hervormd. Er zal worden geïnvesteerd in aanpassingen in het elektriciteitsnetwerk en opslag van duurzame energie. De vermindering van energiegebruik richt zich op het isoleren van woningen en appartementencomplexen. De Europese commissie constateert wel dat de goedkeuring van het bovengenoemde plan relatief laat komt (voorzien voor eind 2025) en dat er geen bredere hervormingen, zoals groene belastingen, zijn voorzien. Aan duurzaam vervoer zal worden gewerkt via investeringen in het openbaar vervoer. Het betreft onder meer de bouw van het eindstation van de *Rail Baltic* spoorlijnen en een tramlijn in Tallinn. Ook wordt geïnvesteerd in voet- en fietspaden.

Om de innovatiecapaciteit alsook de digitale en groene transitie van middelgrote en kleine bedrijven te ondersteunen bevat het plan onder meer een *Green Fund* voor eigen vermogen. Dit fonds is bedoeld voor bedrijven die nieuwe groene technologieën ontwikkelen en voor investeringen in bestaande groene technologieën, zoals het beter gebruiken van materialen ten behoeve van de circulaire economie. Om het tekort aan vakmensen aan te pakken omvat het herstelplan investeringen en hervormingen gericht op het onderwijs- en opleidingssysteem. Zo worden curricula gemoderniseerd zodat zij rekening houden met de groene en digitale transitie. Bijscholingsmogelijkheden worden aangeboden aan mensen met minder gevraagde, achterhaalde en/of beperkte vaardigheden.

Om het sociale vangnet en de toegang tot adequate en betaalbare publieke diensten te verbeteren omvat het plan hervormingen gericht op verbeteringen in de langdurige zorg. Het ondersteuningssysteem voor kinderen met extra zorgnoden en het ondersteunen van zelfstandig wonen voor mensen met beperkte zorgbehoeften maken hier onderdeel van uit. De Commissie ziet hierin verbeteringen maar mist nog een overkoepelende hervorming van de langdurige zorg. Ook

wordt het mogelijk toekomstige werkloosheidsuitkeringen in economische slechte tijden 60 dagen te verlengen. De Commissie constateert daarbij wel dat de dekking van de werkloosheidsuitkeringen niet, conform de landspecifieke aanbeveling, wordt uitgebreid.

Om het verschil in beloningen tussen mannen en vrouwen te verkleinen, kondigt het plan aan om maatregelen op te nemen in het *Welfare Development Plan 2023-2030*, dat in het eerste kwartaal van 2024 zal worden aangenomen. Deze maatregelen zullen gericht zijn op het tegengaan van stereotypen over keuzes bij de verdeling van werk- en zorgtaken. Ook zal een digitale tool voor werkgevers worden ontwikkeld waarmee betalingsverschillen tussen mannen en vrouwen inzichtelijk kunnen worden gemaakt. De Commissie merkt echter op dat werkgevers niet verplicht zullen zijn de data ter beschikking te stellen. De opleidingen gericht op digitale vaardigheden die onder de component "digitale transformatie van bedrijven" vallen, zullen naar verwachting bijdragen aan het beperken van arbeidsmarktsegmentatie en het vergroten van het aantal werkzame vrouwen in de ICT-sector.

Om het anti-witwas raamwerk te versterken, wordt onder de component "digitale overheid" binnen de *Financial Intelligence Unit* een aparte divisie voor strategische analyse opgericht. Ze krijgt de beschikking over een nieuwe IT-systeem zodat databronnen gekoppeld kunnen worden en financiële transacties in *real time* gevolgd kunnen worden.

De Europese Commissie verwacht dat het geheel aan hervormingen en investeringen in het Estse herstelplan effectief zal bijdragen aan het aanpakken van de uitdagingen die ten grondslag liggen aan alle landspecifieke aanbevelingen, zij het in verschillende mate. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie. Vanwege het ontbreken van details in de nog op te stellen plan voor het afbouwen van de afhankelijkheid van olieschalie alsook het verkleinen van het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen via het tegengaan van stereotypes is het van belang dat de Commissie de uitwerking van deze maatregelen tijdens de implementatiefase goed blijft monitoren.

Mijlpalen en doelen

Het voorgestelde uitvoeringsbesluit omvat 124 mijlpalen en doelen voor alle voorgenomen hervormingen en investeringen. De Commissie stelt dat de indicatoren realistisch en relevant zijn, hetgeen effectief toezicht op en implementatie van het plan mogelijk maakt. De verdeling van mijlpalen en doelen over de implementatieperiode is ook gelijkmatig, hoewel de grootste – en meest risicovolle – individuele investering, *de Northern Estonia Medical Campus*, pas aan het einde van de implementatieperiode in 2026 is voorzien. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie.

Controlesystemen

De toezichts-, controle en auditsystemen voor het herstelplan zijn gebaseerd op de nationale processen en structuren die worden gebruikt voor de inzet van EU-structuurfondsen. Het *state shared service center* is de uitvoerende autoriteit die nauw zal samenwerken met het ministerie van Financiën, dat een coördinerende rol heeft ten aanzien van het plan. Het controlesysteem, inclusief de arrangementen voor het verzamelen van data, zijn adequaat, aldus de Commissie. Audits zullen worden gedaan door de onafhankelijke interne controle-afdeling van het ministerie van Financiën. Waarborgen die Estland in het plan heeft opgenomen voor het voorkomen dan wel opsporen van corruptie, fraude en belangenconflicten, alsook het tegengaan van overlap van financiering met andere EU-programma's, zijn eveneens adequaat, aldus de Commissie. Het mandaat van de verschillende autoriteiten ten aanzien van het plan moet in Estse regelgeving zijn opgenomen, voordat een eerste betaalverzoek kan worden gedaan. Hiertoe is een speciale mijlpaal in het plan opgenomen.

Eindoordeel kabinet

Op basis van bovenstaande kan het kabinet zich vinden in de positieve beoordeling van het Estse herstelplan door de Europese Commissie. Het kabinet kan zich ook vinden in de mijlpalen en doelen en bijbehorende bedragen die in het uitvoeringsbesluit zijn opgenomen. Het kabinet is daarom voornemens in te stemmen met het voorgestelde uitvoeringsbesluit van de Raad.